

2. Вацеба О. Теорія і методика наукових педагогічних досліджень у фізичному вихованні та спорті: Навчальний посібник /О.Вацеба, Б.Шиян. — Тернопіль : Навчальна книга «Богдан», 2010.

3. Гогонов Е. Н. Психология физического воспитания и спорта ДОС. Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений/Е. Н.Гогонов, Б. И.Мартынов. — М. : Издательский центр «Академия», 2000.

4. Слостенин В. А. Педагогика: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. А. Слостенин, И. Ф. Исаев, Е. Н. Шиянов; Под ред. В. А. Слостенина. — М. : Издательский центр «Академия», 2002. — 576 с.

5. Сущенко Л.П. Здоровий спосіб життя людини як об'єкт соціального пізнання: Дис... канд. філос. наук: 09.00.03 / Сущенко Людмила Петрівна. Запорізький держ. ун-т. — Запоріжжя, 1997. — 185 с.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПРИНЦИПИ І КЛЮЧОВІ НАПРЯМИ РОБОТИ З РЕАЛІЗАЦІЇ МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ГУМОРУ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ВЗАЄМОДІЇ

Рамазанова Е.А.

Автором визначено концептуальні принципи (співпраці; культуродоцільності; організації життєдіяльності на основі салютогенезного підходу; комплексності) і ключові напрями роботи (навчально-пізнавального, комунікативно-психологічний, професійно-діяльнісний) із реалізації моделі підготовки майбутніх учителів початкових класів до застосування гумору у педагогічній взаємодії.

Ключові слова: *модель підготовки майбутніх учителів початкових класів до застосування гумору у педагогічній взаємодії, принципи, напрями роботи.*

Автором определены концептуальные принципы (сотрудничества; культуросообразности; организации жизнедеятельности на основе салютогенезного подхода; комплексности) и ключевые направления работы (учебно-познавательное, коммуникативно-психологическое, профессионально-деятельностное) по реализации модели подготовки будущих учителей начальных классов к использованию юмора в педагогическом взаимодействии.

Ключевые слова: *модель подготовки будущих учителей начальных классов к использованию юмора в педагогическом взаимодействии, принципы, направления работы.*

The author defines the conceptual principles (collaboration, kulturodotsilnosti; organization of life based salyutogeneznoho approach, complexity) and key areas of work (teaching cognitive, communicative, psychological, vocational and activity) from the implementation of the model of the future elementary school teachers to use humor in teaching interactions.

Keywords: *model training of primary school teachers to use humor in teaching interaction, principles, areas of work.*

Актуальність проблеми. Науковці стверджують, що включення в педагогічний процес засобів, методів педагогічного впливу, які базуються на знанні психолого-педагогічного потенціалу гумору, специфіки процесів сприймання його дітьми може стати суттєвим резервом підвищення ефективності процесу навчання, виховання та розвитку особистості. Водночас у вітчизняній педагогіці до цього часу немає цілісних науково обґрунтованих досліджень із проблеми використання педагогічного гумору в процесі міжособистісних відносин у початковій школі. Питання підготовки майбутніх учителів початкових класів до застосування педагогічного гумору як засобу міжособистісної взаємодії залишається поза увагою дослідників.

Ступінь розробленості проблеми. Проблема почуття гумору у вітчизняній і зарубіжній філософській та психолого-педагогічній науці досліджувалась у різних аспектах, зокрема щодо природи і сутності почуття гумору, його зв'язку зі світоглядними уявленнями (Арістотель, Р. Декарт, Ж. Поль), з переживанням почуття радості (К. Ізард, Д. Моррил, Л. Саккетті, З. Фрейд), з відчуттям естетичного і естетичним ідеалом (Ш. Монтеск'є), із самовихованням почуттів (І. Кант), з інтелектуальною діяльністю (К. Ізард, Л. Фейербах, П. Якобсон), із здатністю помічати алогічність самої ситуації, що викликає негативні переживання (Н. Казинс, Г. Шварц), із соціальним аспектом (С. Меткалф, Ф. Ніцше), специфічною емоційною формою відображення дійсності (Ю. Борев, О. Лук, Г. Шингаров), з природою сміху (М. Бахтін, А. Бергсон, В. Пропп, Р. Садикова, Г. Спенсер, Ю. Тамберг, Т. Шишова) [2; 3], з розвитком комічного в дітей (Д. Ніколенко), з необхідністю зміни позиції вчителів і учнів, дорослих і дітей (Ш. Амонашвілі, І. Бех, І. Зязюн, Я. Коменський, О. Кононко, В. Леві, А. Макаренко, І. Підласий, С. Русова, Ж. Руссо, О. Савченко, В. Сухомлинський), з використанням гумору в навчально-виховному процесі (А. Макаренко, С. Русова, Ж. Руссо), з національними традиціями дотепності, кмітливості, оптимізму (О. Драгоманов, М. Стельмахович, К. Ушинський).

Мета статті полягає у визначенні концептуальних принципів і ключових напрямів роботи з реалізації моделі.

Виклад основного матеріалу. Загальними принципами реалізації моделі підготовки майбутніх учителів початкових класів до застосування гумору в педагогічній взаємодії є:

- принцип співпраці батьків, педагогів та учнів у створенні ефективних умов (матеріальних, організаційних, психологічних, педагогічних) для гармонійного розвитку всіх учасників навчально-виховного процесу;

- принцип культууроцільності, тобто формування освітнього простору як території культури (культури стосунків, мови, мислення, естетики побуту);

- принцип організації життєдіяльності на основі салютогенезного підходу (салютогенез: А. Маслоу, А. Антоновські) [1];

- принцип комплексності (в основі педагогічної діяльності сучасного вчителя: педагогіка співробітництва (співпраця батьків, педагогів і учнів, стиль педагогічної взаємодії на основі захоплення спільною творчою діяльністю, ідея вільного вибору, ідея високої мети); колегіальність педагогічного керівництва (командний стиль); салютогенез; відкритість до інновацій в освіті, соціумі, культурі).

Ключовими напрямками роботи з підготовки майбутніх учителів початкових класів до застосування гумору є навчально-пізнавальний, комунікативно-психологічний, професійно-діяльнісний.

У межах навчально-пізнавального напрямку роботи майбутнім учителям пропонували такі форми роботи: читання та аналіз гумористичних художніх творів (студентам пропонували зробити літературний аналіз текстів, проаналізувати стилістичні прийоми (гра слів, порівняння, метафори); аналітично-пошукова робота по відборі гумористичних літературних творів різних жанрів – творчий проєкт „Види гумору”; обізнаність щодо історії гумору – творчий проєкт „Історія гумору”; творчий проєкт „Гумор різних народів”; читання та розігрування гуморесок; знайомство з функціями, видами, прийомами гумору.

Наводимо прийоми гумору.

1. Іронія.

Учителька на уроці фізики просить учнів піднести руки, хто знає матеріал. Руки не рухаються. „О, скільки рук, – каже вчителька. Ліс рук, я заблукала в цьому лісі”. Учні засміялись і руки підняли.

2. Парадокс.

Впертому учню „Наймогутніша перешкода на шляху до вдосконалення – впевненість у власній правоті”.

3. Доведення до абсурду.

Учень випадково зіпхнув зі столу лінзу. Викладач посміхнувся: „Справа зроблена. І це єдина втіха, як кажуть у Туреччині, коли відрубають голову не тому, кому треба”.

4. Об'єднання різноманітних явищ.

„Дружба, як кава – є доброю поки гаряча, міцна і не перенасолоджена”.

5. Дотепність, нісенітниця.

Один американський винахідник підготував проєкт нового полегшеного двигуна, з алюмінієвими поршнями замість сталевих. Експерт зробив зауваження:

„Поршень з алюмінію працювати не буде, в циліндрі досить великі навантаження і тертя”.

– Ви впевнені? – запитав винахідник.

– Так, бо я працював інженером на заводі.

– Немає сумніву, що ви працювали інженером, але я впевнений, що ви не працювали поршнем у двигуні.

6. Натяк.

(використання байки, притчі, частушки) „А Васька слушає да ест”.

7. Повторення як прийом дотепності.

У туристичному поході учень задивився на зірки. Дивися, куди їдеш, Андрію, а то можеш потрапити туди, куди дивишся.

8. Псевдоконтраст.

„Одні говорять, що взірць непостійності – хлопці, інші – дівчата, а насправді – атмосфера”.

9. Зворотне порівняння.

– Учень стукнув кріслом і почав виходити із залу. Викладач припинив лекцію і промовив відому фразу Маяковського „Посмотрите, вот юноша, из ряда вон выходящий”.

10. Гротеск, заснований на перебільшенні або переменушенні.

Введення в урок жарту, елементів гумору вимагає чималого підготовки праці, ерудиції. Але витрачені зусилля виправдовуються. Сміх, викликаний добрим, теплим жартом, зближує. Гумор робить матеріал, що вивчається більш образним і наочним, а урок – яскравим.

У навчально-виховному процесі початкової школи доцільно використовувати гуморески Степана Гриценка, поета-гумориста, який писав свої твори українською, білоруською та російською мовами, а також перекладав українською мовою гумористичні вірші відомих російських та білоруських письменників та поетів.

Навчити дітей відповідати за власні вчинки допоможе гумореска „Футболісти”.

Грали на подвір'ї хлопчаки у футбол.

Петрик як ударив і відразу – „гол”!

М'яч у чужу квартиру тільки зашумів:

Пауза у хлопців, Петрик занімів.

Йде дідусь Кирило і несе м'яча:

– Чий це, признавайтесь!.., – та гравці – мовчать.

– А вікно розбилося? Зважився Андрій.

Дід мугикнув: – Ціле. – Ціле? Значить, мій!

Привчити дітей бути охайними, слідкувати за своїм зовнішнім виглядом допоможе гумореска „Чому сміються кури”.

– Чом такі брудні очі руки в тебе, Климе?

– А тому, що нині я вмивався ними ...

Знов не мивши ноги ти вмовстився спати!

Як тобі не сором? – Дорікає мати.

Клим же рота кривить, пхинькає із ліжка:

– Нащо ноги мити, я ж лежу в панчішках

Дуже Клим лінивий Митися не хоче.

– Ой ти, за-мур-зур-ра! – Кіт йому муркоче.

І сміються діти, і сміються кури –

Геть усі сміються з Кліма-замазури.

Гуморески „Хто старший?”, „Що буде в Андріяна?” можна використовувати на уроках математики.

Забіг увечері до хати Знадвору збуджений Юрко,

у матері почав питати: – Хто старший – я чи кіт Мурко?

– Звичайно, ти! – говорить мама. – А як же так, скажи мені, –

Малий ніяк не дійде тями, Мурко вусатий, а я ні?

Що буде в Андріяна?

Гуляючи в дворі, сказав Климко сестрі:

– Ану не будь ледача і розв'яжи задачу:

Степан та Андріян ходили на бантан.

Недовго там були, сім днів собі взяли.

Дві дині з'їв Степан, а решту – Андріян.

Що буде в Андріяна? Подумай-но як слід ...

Сестричка хитрувато поглянула на брата:

– В жадного Андріяна болітиме живіт!

Розширити уявлення молодших школярів про їхню сім'ю можна за допомогою гуморесок „Подарунок”, „Схожість”, „Надобраніч”, „Міський хлопець”, „Знайомі”.

Подарунок

Мамі в день народження додому в подарунок фен приніс татусь.

Роздививсь його маленький Рома і на кухню до матусі — шусть.

— Мамочко! Іди скоріш в кімнату, — радий хлопчик їй секрет відкрив,

— Подивися, там для тебе тато пілосос на голову купив!

Комунікативно-психологічний напрям було спрямовано на розвиток у майбутніх педагогів почуття гумору, вміння розуміти і сприймати жарти, вміння „публічно” жартувати самому, не відчуваючи боязні. Означений напрям передбачав використання таких форм роботи з майбутніми вчителями початкових класів: розв'язання конфліктних ситуацій — вихід з конфлікту за допомогою гумору; пошук шляхів розв'язання конфліктів з колегами, учнями, їхніми батьками.

У межах професійно-діяльнісного напрямку майбутнім учителям початкових класів пропонували такі форми роботи: колективний творчий проект „Вустами малока говорить істина” (добір та оформлення у вигляді газети жартівливих висловлювань дітей і жартівливих дитячих творів); випуск буклетів до Всесвітнього дня сміху; збирання та оформлення жартівливих висловлювань, жартівливих історій із мультфільмів, дитячих фільмів; творче завдання „Пожаргуй” (студентам пропонували придумати жарт для різних аудиторій: дитячої, батьківської, педагогічної); творче завдання „Продовжи жарт”; у соціальній мережі фейс-бук організувати групу педагогів-гумористів, створення гумористичної сторінки, обробка інформації з неї; творче завдання „Стара казка на новий лад”; творче завдання „Оживи картина”; зображення педагогічних явищ, певних подій, ситуацій за допомогою гумористичних шаржів, карикатур, пантоміми; студентський телепроект „Сміх у житті людини» (студентам пропонували провести інтерв'ювання різних соціальних верств населення „Що для Вас сміх?”, соціологічне опитування, підготувати сценарії серії телепередач „Сміх в житті людини”); авторська педагогічна майстерня; розробка та презентація фрагментів уроків із використанням гумору.

Висновки. Отже, реалізація моделі підготовки майбутніх учителів початкових класів до застосування гумору в педагогічній взаємодії здійснювалася відповідно до принципів співпраці; культуродоцільності; організації життєдіяльності на основі салютогенезного підходу; комплексності за такими напрямами роботи: навчально-пізнавального, комунікативно-психологічний, професійно-діяльнісний.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо в розробці дидактико-методичного супроводу реалізації моделі підготовки майбутніх учителів початкових класів до застосування гумору в педагогічній взаємодії.

Література:

1. Маслоу А. Новые рубежи человеческой природы /А.Маслоу. — М. : Смысл, 1999.

2. Тамберг Ю. Г. Как развить чувство юмора / Ю. Г. Тамберг. — [2-е изд., испр.]. — М. : Флинта, 2006. — 272 с.

3. Шишова Т. Научите ребенка смеяться / Т. Шишова // Воспитание школьников. — 2002. — № 1. — С. 37-39.

ДІАГНОСТИКА СФОРМОВАНОСТІ МУЗИЧНО-ІМПРОВІЗАЦІЙНИХ УМІНЬ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

УДК 378+372.87+78.09

Демидова М.Г.,

Мен Мен

У статті розкриваються результати діагностичного експерименту з визначення рівня сформованості музично-імпровізаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва. Висвітлені критерії і показники сформованості музично-імпровізаційних умінь.

Ключові слова: імпровізація, музично-імпровізаційні уміння, когнітивний критерій, перцептивний критерій, виконавський критерій.

ДИАГНОСТИКА СФОРМИРОВАННОСТИ МУЗЫКАЛЬНО-ИМПРОВИЗАЦИОННЫХ УМЕНИЙ СТУДЕНТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ УНИВЕРСИТЕТОВ

Демидова М.Г.,

Мэн Мэн

В статье раскрываются результаты диагностического эксперимента по выявлению уровня сформированности музыкально-импровизационных умений будущих учителей музыкального искусства. Освещены критерии и показатели сформированности музыкально-импровизационных умений.

Ключевые слова: импровизация, музыкально-импровизационные умения, когнитивный критерий, перцептивный критерий, исполнительский критерий.

DIAGNOSTICS OF THE FORMATION OF MUSICAL-IMPROVISATIONAL COMPETENCIES OF STUDENTS OF PEDAGOGICAL UNIVERSITIES

M. Demidova,

Men Men

The article deals with the diagnostic results of formation of musical-improvisational competencies of the future teachers of music. Criteria, aspects as well as levels of the formation of music-improvisational competencies for the students are identified.

Key words: improvisation, musical-improvisational competencies, cognitive criterion, perceptual criterion, performing criterion.